

**JOSEF
ŠKVORECKÝ**

SPISY JOSEFA ŠKVORECKÉHO

Tankový
prapor

IVO ŽELEZNÝ

SPISY JOSEFA ŠKVORECKÉHO - SVAZEK 10 - TANKOVÝ PRAPOR

Fragment z doby kultů

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování Jaroslavě Blažkové, výborné spisovatelce a snad ještě lepší čtenářce, za odbornou revizi československého jazyka.

Jarmile a Vladimírovi Emmerovým a Nadě a Janu Michalovým -- a poddůstojníkům v záloze P. L. Dorůžkovi a Stanislavu Marešovi, kteří byli u toho.

Osoby a události líčené v této knize jsou naprosto smyšleny, a připomínají-li někomu osoby a události, které znal, jde o podobnost čistě náhodnou.

Obsah

- Rekomandace
- Sedmý tankový prapor v útoku na spěšně vybudovanou obranu nepřítele
- Provedení zkoušek FO u Sedmého tankového praporu
- Noc v posádkovém vězení
- Divizní kolo armádní soutěže tvořivosti
- Podzimní prověrka bojové a politické připravenosti
- Bakchanálie
- Kulturně masový večírek na rozloučenou
- Textologická poznámka
- Autorova poznámka
- Ediční poznámka

Rekomandace

Aby mi vyšlo, co bych rád řekl o této knize a jejím autorovi, budu muset chvíli mluvit o sobě. To je proti všem pravidlům slušnosti a civilizovaného slohu předmluv; ježto však po celou svou údajně literární kariéru jsem civilizovaná pravidla rušil, snad mi to bude i co kmetovi strpěno. Nadto slibuju, že po dvou následujících odstavcích se soustředím na dané téma.

Když jsem se roku 1946 vrátil z Ameriky do Prahy, ocitl jsem se v Nepochopitelnu. Příbuzní, přátelé i obecnstvo mne vítali, slavili, obdivovali. Někteří mi děkovali za to, co jsem dělával. Mnozí věřili, že co jsem dělával budu teprve dělat daleko líp. A já mezitím nevěděl, kde jsem, ba mnohdy ani kdo jsem, natožpak co vůbec dělat mám, jak a pro koho. Werich, který se vrátil o rok dříve, měl pochyby spřízněné, ne-li totožné. Národ, k němuž jsme patřivali, byl právě přežil sedm let protektorátu a první rok „osvobození“, zatímco já souběžně prožil osm let milostného dobrodružství s dvěma neodolatelnými nymfami, slečnou Angličtinou a paní Svobodou. (Ta slečna se později dost spustila a té paní hodně zdužnatěla postava, ale to je tenhle zub času. Já už taky dávno nejsem, co jsem býval. To ale všechno přišlo až v další éře; když jsme se poznali, byly obě křepké, a jak jsem řekl, neodolatelné.) ----- * Tradiční název, užívaný

evropskými komedianty a pout'ovými artisty, znamenající proslov, zaměřený k upoutání pozornosti obecnstva na určitou atrakci a posléze k zaplacení vstupného. S rostoucí účinností hromadných dorozumívacích prostředků, kde adjektivum si dnes vynutilo suverenitu nad substantivem, tomu dnes říkáme, „a commercial“. J. V. -----
----- Ta dvě přechodná prostředí, protektorát lidu českého a Amerika dvouhlavého humoristy V+W, se ukázala být neslučitelnými světy. Rozumově bylo možno protektorát pochopit právě tak jako americkou svobodu, ale cítit je navzájem přes oceán co zažité pevniny parných úterků

a vystydých svačin, co kontinuitu zlých snů a malé násobilky hokynářských účtů, chřípek či arcinadějí -- k tomu nám scházel subjektivní společný jmenovatel. Sedm osm let, to je i ve Starém zákoně dlouhá doba a koneckonců ani Odysseus nebyl z domova o moc dýl než deset; a že měl po návratu nůši starostí, přestože ho jeho starej pes poznal! O tom všem jsem se přesvědčil, když po několik příšerných měsících jsem se s Janem pokoušel napsat novou hru pro „nové poměry“ v „nové republice“. V divadle jsme měli na týdny, snad na měsíce předem vyprodáno. Nikdy jsme nebyli oblíbenější. Hráli jsme americkou komedii Přišel na večeri, a když už Werich nesnel trávit každý večer a v neděli odpoledne v kolečkové židli, nasadili jsme svoji předválečnou Pěst na oko, hru napsanou proti právě minulé diktatuře a pro svobodu, která najednou, celkem beze změny, se vztahovala na diktaturu nastávající -- a na svobodu samosebou dál, neb ta je neměnná v tom, že jí nikdy není dost. Každého večera lid jásal a burácel nad naším umem. A každého poledne jsme spolu usedli nad papírem, který navěky zůstal nepopsán, ať jsme seděli a mysleli jak mohli. Den za dnem, celou zimu a jaro 46-47. Nikdo z toho jášajícího publika netušil, že tleská zděšeným cizincům, kteří spolu už nikdy nic nového pro ně nenapíší a nezahrají. Až jsme posléze toho planého vysedávání museli nechat a vydat se každý svou vlastní osamělou cestou.

Než jsem tak učinili, podařilo se nám ještě uvést jakousi labutí píseň, zvanou Divotvorný hrnec; po stránce masového ohlasu svoji produkci nejúspěšnější. Nebyl to všem originál V+W, nýbrž adaptace z američtiny... a tu se konečně dostáváme do bezprostřední generační a skupinové blízkosti k Josefu Škvoreckému, či přesněji k jeho volně autobiografickému hrdinovi Danielu (Danny) Smiřickému. Divotvorný hrnec bychom nikdy nebyli mohli uskutečnit bez Vlachovců. Tj. bez Karla Vlacha a jeho kompaktní tlupy skladatelů-aranžérů a instrumentalistů. Je to kuriózní: se svými českými staršími, ba ani s vrstevníky jsme si tenkrát nerozuměli, ale s těmito mládenci jsme se uhádli naráz. Protože jsme slyšeli na tutéž muziku, nemuseli jsme si nic vysvětlovat ani překládat.

První válka přivála do Prahy prvotní ozvěny amerického rag-timu a prajazzu. Také první němé filmové komedie. Kulturu zvukovou i optickou. Snad že se oči a uši vzdělávaly se parátně, šlo jim to rychleji. Ze širého světa nás poznamenával a výchova slepá i oslnivá, němá i ohlušující. A v jazyce i barvách rodných jsme zároveň obdrželi darem Švejka. Z těchto tří vrstev živné půdy vyrostla Vest Pocket Revue. A druhá válka poslala po krátkých vlnách americký swing -- další to jazzovou mutaci -- a omámila svými trumpetami v Praze Vlachovce a v Náchodě Dannyho Smiřického a Benna, Haryka, Fondu a ostatní kumpány z toho „bobcrosbyovského dixielandu“. Fakt. Zbabělci se teprve rodili; Škvorecký je napsal až roku 48-49. Ty jazzové trumpety se mu však ozvaly přes oceán už za protektorátu a pro jeho generaci naštěply panděratou architekturu Hitlerova Jericha, ještě než ji rozvalily britské a americké bombardéry a ruská artilerie.

Neboť když slyšel hlas trub,

křičeli i oni křikem velikým,

i obořila se zeď na místě svém.

(Kníza Jozue, 6:20)

Dvě války --dvě generace, každá poznamenaná svým pokolením amerického jazzu. Když Werichovi a mně bylo dvaadvacet, uvedli jsme svou první a o dvacet let později svou poslední produkci. V tom okamžiku bylo dvaadvacet Škvoreckému a právě se chystal vpadnout do české literatury se Zbabělci. Tradice chodí po spletitých a tajemných stezkách.

To potvrzuje i Tankový prapor, kniha, od jejíž slastí vás zdržuju svým žvaněním. Ovšem rozumní čtenáři tradičně předmluvy ignorují, což ulevuje mému zlému svědomí. Přesto na to šlápnu a vydám se co nejkratší cestou k závěru. -- Tedy s paní Tradicí kráčí i v tomto novém díle náš Danny ze Zbabělců. To se ví, už v něm sotva poznáte toho studentíka, co byl „od kvarty zamilované do Judy Garlandové“. Snad v sobě dosud někde skrývá svou starou tajnou vášeň k romantickým fantaziím, ale navenek zmužněl a zpragmatictěl; najdete ho o chlup cyničtějšího a o hodně opatrnějšího. Vždyť je koneckonců o šest sedm let starší, ostřílenější. Nadto i věk okolní, ve kterém je mu žít, se zakabonil. Stín Josefa Vissarionoviče se prodloužil až do zemí koruny české. A pak, student Danny se stal rotným Smiřickým, a jako každý Čech v uniformě se v této situaci nevyhnutelně přiblížil ke kmotrovi všech vojnů světa, Josefu Švejkovi.* ----- *

Spěchám zdůraznit, že tu ze strany autorovy nejde ani o špetku epigonství ba ani o příslušnost k literárnímu žánru. Mluvím o tradici nikoli beletristické, nýbrž civilizační, historické, osudové.

Prominete-li mi sebecitát, napsal jsem před časem, že Švejk je „moderní svatý Jiří, hrdina ságy triumfu jedné hlavy nad hydrou Vrchnosti, Řežimu, Systému -- rozum přestrojený za slabomyslnost v boji proti Absurdnu, vydávajícímu se za Moudrost a Důstojnost -- smysl Nesmyslu proti nesmyslu Smyslu...“

Jedině v tom smyslu patří Tankový prapor do oblasti českého „švejkovství“ v nejširším mínění toho pojmu; český humor a česká akce v obraně proti suverénnímu Absurdnu je instinktivně a tradičně „švejkovská“. Volba tohoto typu obrany byla v zájmu národního přežití nevyhnutelná vzhledem k neúnosné geografické pozici na mapě Evropy i k neobvykle nuznému výskytu schopných státníků. Tato tradice se vyvinula dlouhá staletí před Haškem. Bez ní by ho národ nikdy nebyl dočkal. Že jí tento génius vytvořil v Dobrém vojáků legendárního hrdinu, v mytické ztělesnění, se stalo až co aristotelovská imitace pravdy jako každý umělecký čin. -----

----- Kniha, kterou máte v ruce, není eposej vítězství sólového bohatýra srandy

nad beztvárnou chobotnicí armádní mašiny. Je to sága daleko pikaresknější, složitější. A časovější pro celý svět. Není to vojenská kronika určité typické jednotky. Kdo by se odvážil označit co jednotku tuto sběr skvostných šizuňků, tento nezřízený kolektiv zarytých individualistů, houf bez kázně a morálky, cizineckou legii naverbovanou z rodných desperados, které nikdo nevede? A přece jim neomylně velí nějaké hluboké jungovské podvědomí. Tajemná solidarita obdařuje ten voj nepřemožitelností hodnou Anděla smrti.

Je to epos Draka pomsty o tisíci hlavách, z nichž každá je jednou ze všech masť mazaná, s jediným společným cílem: zahubit strašidlo armádního nesmyslu, zamotat mu hlavu do rubáše „politického školení“.

A tomu epickému utkání přihlíží náš Danny. Přihlíží i pomáhá. Kronikář i účastník, srandista i snílek. Tu bezpečně za větrem v něžných záclonkách milostné ložnice, tu v poli s duchapřítomností bývalého improvizujícího saxofonisty. Rotný Smiřický vystupuje v tolika prolínajících se náladách s příslušnými maskami, že až skoro ztrácí totožnost. Jako by byl v té velkolepé fresce nádherně vymalovaných maníků i temných pekelníků, obsluhujících erární mašinu, jen křídou nejšedivější sotva načrtnut. Právě proto smí být všudypřítomný a představovat kteréhokoli z nás. Je z rodu oněch hrdinů, kteří pro nás po všech literaturách zaznamenali naše nejintimnější tajemství; potomek Candida, Robinsona i Fabrice, spolužák Wertherův i kamarád Frantíka Finna, bratr Pantagruela a zase Gleba Něržina.

A co vás nejvíc otřese: kavalce páchnou lidskými větry, sranda řehtá jak pivovarští valaši, olej z motorů, pot a prach tankodromů se mísí s nekonečnou nudou a věčným buzerováním v hnědý mrak vojácké mizérie... a uprostřed toho všeho Danny, neuvěřitelný Puk v uniformě, nepravděpodobný skřítek poezie v říši Blbostině, vás zavede do poloh času, kde kapka okamžiku se rozplyne s takovou intenzitou a rychlostí, že ještě než se v ní naplníte, se vám už po ní smrtelně stýská.

„Člověk o ničem neví, až když to začne ztrácet. Až když je skoro po všem... a za okny vylétaly zlaté střely a zasahovaly hořící terče...“

Dost. Přečtěte si to bez uvozovek a v plném kontextu se vším ostatním. Je mi ctí, spanilé čtenářky a ztepilí čtenáři, dátí teď slovo jedinému pravému existencialistovi moderní české prózy.

Take it away, Danny boy. Jiří Voskovec

Sedmý tankový prapor v útoku na spěšně vybudovanou obranu nepřítele

Ve 23.47, tedy přesně o 17 minut později, nežli stálo v plánskonspektu, vykonal kapitán tank. Václav Matka kontrolu rozmístění bojových vozidel ve východišti k útoku a postál asi pět minut u tanku, jemuž velel četař Krajta, aby se podíval na zahájení okopových prací. Měsíc, napůl skrytý podzimmními mráčky, zaléval přízračným světlem pětičlennou skupinu, bušící otupenými krumpáči do kamenité země, a tank, který se tyčil v pozadí a zdvihal ocelový nos k světélkujícímu nebi, vypadal, jako by zasněně hleděl někam naproti na stráž Okrouhlického vrchu, rozrytou stopami mnoha útoků.

Jakmile se kapitán obrátil a spolu se svým průvodem, upjatým do montgomeráků, zmizel v noční páře mezi roztroušenými stromy za tankem, pracovní úsilí skupinky se rychle zmírnilo. Kapitán sám, oděný neposkvrněnou kombinézou, na níž byly ještě patrné vymačkané hrany (následek dlouhého skladování v intendačním skladu), kráčel magickým příšeřím zářijové půlnoci k svému štábnímu vozu. Necítil nic z poezie této podivné předpůlnocní chvíle a podivné situace; přemýšlel, jaký byl blbec, když se před dvěma lety, kdy mu trochu hořela koudel ve Státní pojišťovně, dal nachytat na armádní výzvu, zanechal pohodlného postavení kádrováka a odešel do zvláštního desetiměsíčního kursu pro rychlovýrobu tankových specialistů se zajištěným brzkým povýšením. Tehdy neměl tušení o nějakých nočních cvičeních, která se konají týden co týden a za každého počasí. Ani o jiných podobných nepříjemnostech.

Došel na cestu a posvítil si baterkou na plánskonspekt: „23.00-04.00 osádky provedou okopové práce a zamaskování bojových vozidel, 04.30-04.50 pohotovost k vyrazení k útoku, 04.50 zahájení dělostřelecké přípravy, 05.00 vyrazení k útoku.“ Může tedy do půl páté spát. Měl by ovšem chodit po osádkách a sledovat práci. Ale hovno. Zhasil lucerničku a odbočil z cesty ke křoví, kde stál zamaskovaný štábní vůz. Zastavil se u schůdků a obrátil se na svého průvodce.

„Hospodin,“ oslovil východného náčelníka praporu. „Mrkni se na to a trochu jim zvedni mandle. Já du chrápat. Eště sem tenhle tejděn ani jednu noc pořádně nespál, chlapi. V pondělí ta kulturní konference, v úterý stranická schůze do tří do rána, pak služba, ve středu velitelskej den -- vzbud' mě ve čtyři, Hospodin.“

„Provedu, soudruhu kapitáne,“ pravil žertovně poručík Hospodin a cvakl podpatky. Sotva za kapitánem zapadly dveře štábního vozu, odešel poručík k řidičské kabině a otevřel dvířka. Za volantem pokojně chrápal řidič. Hospodin jím zacloumal a vzbudil ho.

„Co je?“ zabručel řidič ospale.

„Heled,“ pravil poručík. „Běž pomoct rotnému Smiřickému, jsou tam jenom čtyři. A přijd' mě ve tři čtvrti na čtyři vzbudit.“

„Do prdele,“ odpověděl nesrozumitelně řidič a vylezl ven. Byl to ještě lemoun, příslušník prvního ročníku, a na větší odpor se nezmohl. Venku ho roztrásla zima. Malý poručík Hospodin se zatím čile vyškřábal na jeho místo do kabiny a zavřel za sebou. Za oknem se mihl cíp deky, jak se do ní důstojník balil.

Vojín Holený, řidič, se otočil, strčil ruce do kapes, a drkotaje zuby, pustil se směrem neurčitě severním ke skupinkám keřů, které tam stály jako realistické kulisy na ochotnickém jevišti. Nočním tichem zvonily a skřípaly vzdálené nárazy lopat a krumpáčů. Holený spěchal vysokou trávou a cítil, jak mu rosa prosakuje plátěnými kalhotami letní uniformy. To ho ještě víc rozladilo. U jedné skupiny keřů kotvil štábní vůz politického oddělení, a právě když šel Holený kolem, rozsvítil někdo baterku a na pozadí osvětlených dveří vozu se začernaly dvě důstojnické čepice. Pak zavrzaly schůdky, dveře se otevřely a světla i s čepicemi v nich zmizela.

Kurvy, pomyslel si Holený, člověka vyženou ven a sami jdou chrápat.

Když se však přiblížil k místům, kde podle rozmístění měla vyrábět okop pro střední tank osádka rotného Smiřického, zaznělo od nejasné skvrny v noční mlze, kterou Holený považoval za skupinu keřů, zahučení tankových motorů a skvrna se pohnula. Byl to tank. Holený rozeznal kanón ve vysoké elevaci, ale ten se najednou prudce nahnul dopředu a pohybující se skvrna zmizela v jednotvárné šedi travnaté pláně pod mlhou. Také motor umlkl.

Holený rychle přiklusal k dějišti toho zázraku. Opravdu; železná bedna spočívala jakoby zapuštěna do krásně zhotoveného okopu. Po obou stranách se tyčily kopce vyházené hlíny a kanón přesně přesahoval vzornou předprseň. Holeného naplnila hluboká úcta k osádce, oslabené o jednoho muže (měl kapavku), která v čase kratším, než stanoví normy, vykopala tak obrovskou díru do země.

Přistoupil k veliteli, jenž právě slézal z věže, a oslovil ho napůl kamarádsky, napůl s povinnou úctou k poddůstojníkovi, jež však pramenila nikoli z povinnosti, ale z momentálního upřímného obdivu:

„Soudruhu rotný, mě sem poslal Hospodin, abych vám prej pomoh s vokopem. Ale --“

„Ta píča!“ zaznělo z řidičského otvoru a na předprseň se z něho vyhrabal podsaditý voják v zamaštěné kombinéze s desátníckými prýmky na prsou. „Von si myslí, že se kvůli němu ztrháme. Ať si posere hlavu, kráva.“ Obrátil se k veliteli a řekl slušněji: „Tak co, Danny? Neříkal sem to! Ukázkovej vokop. Dyť sem věděl, že tady je. Tady to znám jak své hovno. Vokrouhlickej vrch sem dobyl už aspoň pětsetkrát.“

Velitel tanku se rozhlédl.

„Je to fajn, Andělíne. Doufám, že na to nepřijdou.“

„Čerta starýho, kamaráde,“ pravil řidič. „A dyby -- já se jim na to vyseru. Já už mám vodsloužino svý. Ať se dřou lemouni, ale ne dubňáci. A du chrápat.“

„Počkej, eště to maskování, ať je to z krku!“ zavolal za ním velitel.

„To ať udělá Juraj tady s Holenym, dyž ho Hospodskej poslal.“

„Hovno!“ zaznělo z věže. „Na to se vyseru.“

„Neser, Juraji,“ pravil pedagogicky řidič. „Koukej maskovat!“

„Do prdele, nech mě bejt!“

„Kurva, Juraji, neser boha! Přece nenecháš starýho Střevlíčka, aby maskoval za tebe.“

„Vyserem se na to kolektývně,“ řekl nabíječ.

„Tak neblbni, Juraji,“ rozkázal velitel. „Něco na to nasrat musíme, ať nás zbytečně nebuzerujou.“

Ale nabíječův názor vyjádřilo jediné slovo:

„Hovno.“

Z nitra věže se ozval jiný, dutý hlas:

„Lepáku, vypal, moc se sereš. A makat!“

„Běž se vysrat!“ pravil nabíječ. Hned na to ve věži něco slabě křáplo, jako když udeří do plechového hrnce. Juraj zařval:

„Au! Pust' mě! Neser!“

„Lemoune!“ promluvil hlas z věže. „Pudeš maskovat?“

„Už du!“

„Chci to vidět!“ řekl hlas a nabíječ kvapně seskočil. Dopadl vedle Holeného.

„Tak kluci, běžte natrhat trávu a nějaký větve. Stačí, dyž to naházíte na věž a trochu na předprseň vepředu,“ pravil velitel.

Holený se otočil a nabíječ ho s brucením následoval. Řidič Střevlíček vylezl na motor tanku, rozprostřel na něm kabát, lehl si a zabalil se do kabátu. Žaluziemi stoupalo z motoru příjemné teplo. Řidič se uprdl a v mžiku usnul. Rotný Danny Smiřický, velitel tanku, se dal pomalu do obhlídky. Byl to člověk bojácný, a proto svědomitý. Zodpovídal za tank i za osádku, jak to stálo v řádech, a kdyby sem teď přišel kapitán nebo politický, odnesl by to on. Řidič i střelec spí, zatímco by měli provádět technickou prohlídku vozidla, a tank není dosud vůbec zamaskován. A kdyby některý lampasák zjistil, že se vykašlali na kopání a zajeli do hotového starého okopu, skrytého křovím, byl by bengál a museli by kopat znovu, pod kontrolou. Střevlíček sice s naprostou jistotou tvrdil, že všichni důstojníci dávno zalehli a chrápoli, ale rotný byl z lidí, kteří se obávají výjimek potvrzujících pravidla.

Poodešel, aby se podíval po větvích k maskování. V blízkém křoví ulomil dvě mohutné haluze a přivlekl je k tanku. Tam už stál na věži nabíječ Juraj Bamza a sypal kolem sebe hrstě trávy. Holený zastrkával filigránské větvičky za madla a do žaluzií. Rotný opřel obě haluze o přední pancíř věže. Bylo mu zima. Podíval se na hodinky. Tři čtvrtě na jednu. Když půjde teď spát, naspí asi tři hodiny. To je krásné. Ale měl by samozřejmě postavit hlídky. Všichni by se měli vystřídat. Asi po půlhodině. Věděl však dobře, že dubňáky Střevlíčka a Žloudeka k takovému nesmyslu nedonutí. Rozhodl se proto, že dá rozkaz oběma nováčkům, a uvažoval: já, jako velitel, mám po skončení okopových prací právo na odpočinek. Oni jsou povinni uposlechnout rozkazu. Vydám jim rozkaz a půjdu spát. Jestli hlídat nebudou a půjdou chrápat, je to jejich věc. Když je při tom někdo chytí, mně nemůže nic říct. Jestli mám právo chrápat, nemůže přece po mně nikdo chtít, abych zároveň hlídal hlídače.

„Hele, Juraji,“ řekl. „Budete se střídat s Holeným.“

„Co střídat?“

„No stráž. Na každého přijde hodina a půl.“

„Na to se ti vyseru.“

„Nekecej a neblbni. Já to mám za pár a nechci přijít do průseru,“ řekl přísně rotný, vylezl na předprseň a protáhl se řidičským otvorem dovnitř. Dal jsem mu rozkaz, říkal si v duchu. Jestli ho nesplní, je to jeho věc. Vyřešil jsem situaci přesně podle řádů, vojenským způsobem. Podle vzoru soudruha velitele.

Provlekl se opatrně příklopem a dosedl na řidičskou sedačku. Vzadu na jaščíkách chrápal četař Žloudek. Rotný nahmatl zajišťovací šroub příklopu, odjistil ho a příklop zavřel do bojové polohy. Otevřel však průzory, aby viděl, kdyby snad někomu napadlo přijít, sebral z vedlejší sedačky Střevlíčkovu kuklu, nasadil si ji na hlavu místo polštáře a opřel se pohodlně vlevo o držáky ručních granátů a výpustný kohout zavzdušňovacího potrubí.

Průzorem zářila dovnitř jasná hvězda a v tanku bylo cítit naftu a olej. Zvenčí slabě zaznívaly údery krumpáčů od vedlejších vozidel. Tam se ještě pracuje. Rotný si dal ruce do podpaží, aby si je zahřál, a zadíval se na hvězdu. Zasnul se. Ihned se ho zmocnila dřímota, a v příjemných mrákotách ho ještě napadlo, že by si měl honem dát udělat u fotografa v Okrouhlici snímek. Lizetce by se fotka s kuklou snad líbila. Měla by z ní asi legraci. Ale bude si muset pospíšet, protože --. Z věže zazněl nabíječův hlas: „Už se na to vyser, vole!“ po železném stropě zaklapaly podkůvky, cinkly o pancíř a zapraskalo síťové žaluzií nad motorem. Jdou spát, pomyslel si rotný v polosnánku. Ale já jsem jim dal rozkaz a já spím. Pocítil nepřijemný tlak v kříži, kam se mu svezla pistole. Přetáhl si ji na břicho. A kdyby byla válka, nemohli by teď asi vůbec spát, protože by měli v kalhotách. Dovedl si ten strach představit. Strach tankových osádek, kterým vojenští statistici vypočetli, že jejich životnost v boji jsou čtyři minuty. Ale snad válka nebude. možná že jo, možná že ne.

Ale asi bude, pomyslel si, ale jak usínal, myslil na to, že už brzy půjde do civilu. A co bude vlastně dělat, a na nedobytnou Lizetku, a jestli mu sestřenice Alena sežene to místo v Praze.

Usnul v jednu hodinu. Tou dobou už kapitán Matka, natažený na pohodlném kavalci svého štábního vozu, dávno spokojeně oddychoval (podle plánskospjektu cvičení prováděl kontrolu okopových prací); spal i výchovný náčelník Sedmého tankového praporu, poručík Hospodin, v řidičské kabině tatry (agitační práce v osádkách na téma „Dodržováním okopových norem bojujeme za mír“), po trochu těžké večeři se neklidně převaloval na kavalci svého štábního vozu zástupce velitele pro věci politické nadporučík Růžička, trápen těžkými sny (kontrola práce agitátorů čet a osádek), a nadporučík Pinkas, náčelník štábu, se pokoušel přimět nepoddajné nervy ke klidu dávkami somniferu a snažil se vypudit z hlavy představu své manželky Janinky, která spí sama v prázdném bytě, nebo možná nespí a není sama... (prověření obeznámení velitelů čet se situací, kontrola jejich palebných náčrtků čet). Pod nataženou plachtou jiné tatry, rovněž poklidně, spali i tři velitelé rot (kontrola činnosti osádek); jenom čtvrtý, snaživý poručík Hezký, na něhož si pro jeho příčinnost kapitán Matka zasedl, vykonával poctivě plánskospjekt mu předepsané činnosti, a navíc -- k malé radosti podřízených vojnů -- pomáhal kopat žalostnou napodobeninu tankového okopu osádce četaře Vytáhlého, skládající se toho času jen ze dvou mužů (ostatní byli v base). Leč tuto jeho snahu viděl z nadřízených pouze Pánbůh, a jeho existenci armádní velení neuznávalo.

Ke druhé hodině ranní umlkly poslední údery lopat a krumpáčů. Únava přemohla i snaživost poručíka Hezkého. Jeden po druhém zahučely na krátký okamžik motory. Tanky zajížděly do mělkých děr, naznačujících okopy, a usazovaly se v nich jako kvočny.

Veliké a údajně spravedlivé ticho se rozhostilo kolem úpatí Okrouhlického vrchu. Do toho ticha svítil měsíc, filtrovaný noční mlhou, a shlížel na kovové hlavy tanků. V nich spali vojáci přehlídkové jednotky a snili o široké a slunné oblasti života, nazývající se „zapár“.

* * *

A tak se stalo, že když se z ranní mlhy vynořil džíp s číslem štábu divize, naskytl se očím majora Borovičky, zvaného „Malinkatej d'ábel“, poklidný a realistický obraz krajiny s tanky. Ležely jako přežraní kanci v mělkých jámách a ranní větřík si laškovně pohrával s chomáči trávy a sporými větvičkami, nastrkanými tu a tam za madly a kolem příklopů. Srdce nepatrného majora se zatetelilo radostí, neboť se mu zde naskýkala možnost dokonale se

uplatnit. Vydal svému řidiči ostrý rozkaz, aby zastavil. Potom křepce vyskočil z džípu, a sekaje vojensky nožkami v naleštěných holínkách, spěchal k dobře viditelnému štábnímu vozu.

Všude po úpatí Okrouhlického vrchu rozlévalo se příjemné ticho; nepřerušoval je ani zpěv ptáků, neboť ti většinou nevyčkali konce prezenční služby příslušníků Sedmého tankového praporu a neukázněně odletěli na jih. Major Borovička dorazil orosenou trávou k štábnímu vozu a s jistou námahou se vyšplhal na schůdky řidičské kabiny. Nahlédl dovnitř a tvář mu ozdobil radostný úsměv. Na sedadle spatřil poručíka Hospodina, zabaleného v erární dece, z níž mu vykukovaly jen nos a brada, obrostlá rašícími vousy. Maličký major chvíli balancoval na stupačce, potom spokojeně frkla ohlédl se. Původně chtěl seskočit, ale když spatřil téměř metrovou propast pod sebou, rozhodl se pro mírnější postup. Ručkou se pevně přidržel držadla na dveřích a na pravé noze udělal dřep, až švy těsných kalhotek nebezpečně zapraskaly. Marně však šmátral levou nohou po jistotě matičky Země. Navíc mu pravá noha uklouzla, takže důstojník proti své vůli bolestně dosedl rozkrokem na stupačku a slabě zakvikl. Nějakou chvíli zůstal zamračen v této pozici, potom se s velikou námahou opět vytáhl na stupačku a počal se opatrně otáčet, až stál zády k dvířkům. Pohybem, svědčícím o krajní promyšlenosti, svezl se zvolna do hloubky pod sebou a konečně zařal zuby a seskočil. Dopadl na všechny čtyři a čepice se mu svezla do čela. Ihned však vstal, upravil si vojenský vzhled a s vítězně krvelačným úsměvem zamířil k schůdkům štábního vozu. Vystoupil po nich, otevřel dveře a vlezl dovnitř.

Ve voze bylo zadýchané teplo, naplněné pachem ovčích kožichů, potu, cigaretového kouře a láhvového piva. V tom ozónu na kavalci mohutně oddychoval kapitán Matka. V noci si zřejmě udělal pohodlí. Na jednom konci lehátka trčely zpod kožichu zašpiněné ponožky, na druhém svítil kapitánův do brunátna opruzený obličej. Jedna holínka stála na zemi, druhá se válela po mapě na stolku pod zatemněným oknem.

Majorek se chvíli kochal rajskou scénou. Poté zaujal vzpřímený postoj, prsíčka vypnul vpřed, až se mu prdelka v našponovaných rajtkách ostře zarýsovala, a otevřel ústa. Usměvavý generál, který se právě chystal odměnit plukovníka Matku řádem Kutuzova, otevřel rovněž ústa, ale místo pochvaly zaječel neuvěřitelně protivným hláskem: „Vztyk!“ Kapitán matka, nedbaje kouře z hořících amerických tanků, se vztyčil, jak nejrychleji to stihl, a vytřeštil na generála oči. Generálova tvář se proměnila v dobře známý obličej Malinkatého d'ábla.

„Soudruhu kapitáne,“ pronesl drobný major pekelným tónem. „Čas je nula čtyři čtyřicet pět. Vaše činnost?“

Kapitán polkl. Cáry snu se mu v hlavě pomíchaly se syrovou skutečností. Nejdřív měl tendenci podat hlášení o vítězném střetnutí s americkými pancéřovými čely, ale pak se upamatoval na plánkonspekt. Sáhl mechanicky do kapsy na stehně, jenže hned si uvědomil, že podle řádu musí vědět všechno zpaměti, a najednou mu v mozku svítilo. Nula čtyři čtyřicet pět. To je přece ve všech plánkonspektech, kterému kdy přišly do ruky, stejné -- to jest stejně opsané z jakéhosi prapůvodního plánkonspektu na téma „Tankový prapor v útoku na spěšně vybudovanou obranu nepřítel s materiálem“. Odvětil řízně:

„Pohotovost k vyrazení k útoku. Přesvědčuji se, zda --“ zarazil se, protože mu došlo, že se o ničem nepřesvědčuje. Ostatně major ho sám přerušil:

„Kdy říkáme, že je tankový prapor v úplné bojové pohotovosti?“

Kapitán zalapal po vzduchu. Zbytky heroického snu odlétly a opojná vůně bitvy se vypařila. Uvědomil si naplno dosah faktu, že je tři čtvrtě na pět a že tu stojí ve svém štábním voze před lidožroutem Borovičkou, jenž ho dopadl při provádění zaspání. Připadal si jako králíček v tlamě hyeny. Mechanicky se dal do odříkávání řádového otčenáše:

„Takový prapor je v úplné bojové pohotovosti, jestliže všechna vozidla i jejich osádky jsou v úplné bojové pohotovosti, to znamená, jestliže všechny osádky jsou úplné a zdravé, jestliže v každém tanku je předepsaná zásoba střeliva, pohonných látek, mazadel a proviantu, jestliže zbraně jsou řádně zreifikovány a oše --“

„A co boty?“ zaječel majorek.

„Boty?“

„Boty,“ opakoval svěhlavě trpaslík.

„Jak to, soudruhu majore --“

„Boty. Obyčejné vojenské boty,“ pravil d'ábel ironicky.

Matka sklonil zrak směrem dolů, spatřil své nohy v ponožkách a polilo ho horko.

„Soudruhu majore,“ začal, ale drobný důstojník ho přerušil, a metaje z očí škodolibé blesky, s gustem si ho podával:

„Jak si to představujete?“ mečel jako kleštětec. „Co to má znamenat? Takhle provádíte výcvik? Víte, že výcvik je váš bojový úkol v míru na obranu vlasti? Podle plánkonspektu se máte přesvědčovat, jestli jsou správně vykopané okopy a jestli osádky jsou v úplné bojové pohotovosti -- a vy si tady chrápete! Budete se hlásit u velitele divize, rozumíte?“

„Soudruhu majore --“ odvážil se Matka.

„Milčte! Víte, co je rozkaz? Na nic jsem se vás neptal! Vy máte být příkladem svým vojákům v jejich plnění povinností, Pak se divíte, že vojáci jejich povinnosti neplní! Styďte se!“

Kapitán Matka stál v přísném pozorů a v duchu zuřil.

Major energickým trhem pozdvihl levou ruku a stáhl koženou rukavici ze zápěstí, až se objevily velké švýcarské hodinky.

„Je nula čtyři čtyřicet osm. Přesunuji hodinu há o deset minut. Přesně v nula pět deset vyrazí váš prapor k útoku. Odchod!“

„Provedu!“ Matka se pokusil udělat čelem vzad, ale to mu připomnělo neúplnost jeho výstroje. Ohlédl se, provinile sebral jednu botu z mapy a druhou ze země a nervózně se do nich začal cpát. Malinkatý ďábel ho potměšile pozoroval. Neodpustil si ještě jedná poznámku:

„Stát se to v boji, soudruhu kapitáne, měl byste z toho plný soud!“

Matka souhlasil. „Ano, soudruhu majore,“ pravil pevně a vydusal z vozu.

Venku ihned zařval:

„Vojín Holený! Ke mně!!!!“ Býčí hlas se však bezmocně rozplynul v idylickém tichu jitra na sklonku babího léta. Ve dveřích štábního vozu se objevil major Borovička a ledově pravil:

„Váš řidič tu není, soudruhu kapitáne.“ Zasmál se, jako když škrábe nožem o plechový hrnec, a udělal vtíp:

„Patrně dezertoval k nepříteli.“

Matka zrudl a pustil se těžkým klusem ke štábnímu vozu, který stál asi padesát metrů opodál. Cestou rychle rozvíjel praktické úvahy, do nichž se mísily návaly vzteku a bezmocné zuřivosti, namířené jednak proti Malinkatému ďáblu, jednak proti příslušníkům jeho vlastního důstojnického sboru, a jednak, jako vždy, proti němu samému -- že mohl být takový vůl a nezůstal v teplé kanceláři kádrového oddělení Státní pojišťovny.

Doběhl k štábnímu vozu a naboural se dovnitř jako dělová koule. Samozřejmě, nadporučík Pinkas a nadporučík Růžička tam leželi pod kožichem jako dva buzeranti.

„Vztyk!“ zavelel, a sotva se vztyčili, počal plnit rozkaz majora Borovičky:

„Jak si to představujete? Tohle je u vás pohotovost k vyrazení do útoku? Kde máte velitele rot? Kde je dělostřelecká příprava? Je nula čtyři padesát! Má začít!“

Oba hodnostáři naň zoufale mžourali.

„Za tohle si poneseš následky. Budete se u mě hlásit po cvičení. Překládám hodinu há a nula pět deset. V nula pět deset chci vidět vyrazení k útoku. Soudruhu nadporučíku, sežeňte ihned velitele rot! A vy mi sežeňte vojína Holeného! Odchod!“

Nadporučíci vyskákali z vozu. Kapitán vyšel kolébavým krokem za nimi, a jak letmo pohlédl k svému autu, spatřil tam svého výchovného náčelníka v lati před prskajícím majorkem. Ale pocit slabého zadostiučinění neměl kdy náležitě se rozvinout. Kapitán spěšně otevřel dveře řidičské budky, zacloumal právě se probouzejícím řidičem, a ten už v následujícím zlomku vteřiny pádlil k nejbližšímu okopu s tajným rozkazem vzbudit osádky tanků, připravených do zteče. Svoje posláni, kapitána a všechno ostatní přítom v duchu komentoval výrazy nenacházejícími se v běžných slovnících.

* * *

Osádka rotného Smiřického přijala kurýrovu zvěst s nedůvěrou.

„A co žrádlo?“ přivítal jitra útoku četař Žloudek, podíval se na hodinky a dodal: „Kurva, už je pět. To sme už měli bejt v prdeli.“

Z řidičské sedačky se kolem něho vzhůru drápal rotný Smiřický. Posadil se k radiostanici a nervózně si natahoval kuklu. Žloudek ho sledoval s lehkým opovržením dubňáka.

„Doprdele, já to nevyładím,“ vzdychl rotný a zmateně zakroutil knoflíky aparátu.

„Vyser se na to,“ řekl Žloudek, „stejně bude zas hovno spojení.“

Rotný však kroutil knoflíky dál. Že jsme chrápali, to nám prošlo, myslel si. Juraj měl rozkaz mě vzbudit, a nevbudil. Ale teď musím dostat spojení, nebo se řítím do průšvihů já.

„Dyť sem to říkal, kamarádi,“ ozval se od motoru Andělín Střevlíček. Vztyčil se do stoje a pátravě hleděl ve směru štábních vozů. „Starej Macecha zachrápal a starej Růžička taky.“

Rotný se vzdal úsilí o spojení a vytáhl se do velitelské věžičky. Vzadu u štábních vozů se hemžila skupinka důstojníků a zmateně pobíhaly spojky. K tomu chumlu se právě blížil maličký důstojník.

„Páni, je tu Borovička!“

„Malinkatej ďábel?“ zeptal se Střevlíček s gustem. „Kurva, to maj teda lampasáci prdel v loji.“

„Andělíne, vlez dovnitř,“ ozval se rotný. „Ať nějakej vůl neřekne, že to.“

„Neboj, Danny!“ pravil Andělín. „Starýmu Střevlíčkovi můžou všichni políbit řít!“

Střevlíček pomalu obešel tank a rozšafně vlezl do řidičského otvoru. Rotný si všiml, že na vychladlém motoru dosud spí nabíječ Jiří Bamza.

„Juraji! Hergot vstaň a vlez dovnitř!“

„Vyser se na mě!“

„Neser, Juraji!“

„Vyser se na mě, povídám!“

„Tak hergot neblbni! Je tu Borovička!“

„Ať si trhne nohou!“ řekl Bamza, ale vstal a se zívnutím se protáhl. Pod sebou v tanku měl rotný četaře Žloutka, který se mezitím zase pohodlně uložil na jaščíky. Rotný se rozhlédl. Z velitelské věžičky sousedního tanku, který stál asi patnáct metrů vlevo, se do půl pasu vynořila postava rotného Soudka.

„Josef,“ zavolal rotný. „Máš spojení?“

„Co be,“ pravil vzdorně rotný Soudek. „Já to mám celé pokorvené. Já se na to vesero.“

Vtom doběhla k tanku spojka. „Dyž vám nepude spojení, máte dávat pozor na velitele praporu a dělat co von. Hlavně prej maj střelci pracovat s kanónama, na to je Dábel vysazenej. Vyrazení je na červenou, útok nepřátelskejch tanků na žlutou a konec cvičení na zelenou. A teď máte eště vopravit maskování, pač Dábel se na to pude podívat!“

„My ho máte dobrý,“ řekl Bamza a sedl si do nabýječského otvoru. Musel však ihned uhnout, protože pod ním se vysunula hlava četaře Žloutka.

„Co dělaj?“

„Raděj se,“ řekl rotný.

„Hovno raděj. To je Malinkatej d'ábel sprdává,“ řekl četeř.

* * *

A měl pravdu. Malinkatý d'ábel právě důstojníkům praporu systematicky vypočítával chyby a nedostatky, jichž se dopustili během dosavadního průběhu cvičení na závěr výcvikového roku. Těchto nedostatků bylo mnoho. Jak jim je tak zvolna přednášel, podívoval se Malinkatý d'áblík v duchu vlastní systematickosti a znalostem, které si osvojil o tankovém boji. Připadal si před nimi jako starý frontový bojovník. Naplnila jej nesmírná rozkoš. Viděl, jak ho všichni nenávidí, ale jak jsou proti němu nepatrní. Byl bezpečný v krunýři, který mu poskytovala vojenská kázeň a subordinace. Oni musí stát, a on je může sprdávat. Oni si mohou myslet, co chtějí, a on jim může říkat, co chce. Nikdy nebylo na světě nic dokonalejšího.

Rozkoš, jež ho takto naplňovala, když stál a prcal kapitány a nadporučíky, byla rozkoš kvalitativně vyšší, než bývala kdysi dávno, před válkou, rozkoš dělesloužícího četaře Borovičky, sprdávajícího líná ucha v intendantním skladu. Dávno prošla hodina há, dávno se do věžiček tanků vyškřábali nejpevnější spáči a se zájmem pohlíželi ke skupince v lati, uprostřed níž si vykračoval prskající kohoutek. Vzbudili se dokonce i značkaři, rozmístění na vrcholku Okrouhlického kopce, a představitelé nepřátelských tanků, zalezlí dále v terénu směrem ke Kostelci, a podívovali se, proč útok ještě nezačal, anebo zda jej nezaspali.

A major Borovička prcal a prcal. Zdálo se, že se uprcá. Jeden po druhém dostávali poručíci, nadporučíci, podporučíci a aspiríní svoje. Snaživý poručík Hezký měl pocit, že se hroutí svět. (Co všechno zanedbal, co všechno opominul!) Bojácny rotný aspirant Dvořák měl co dělat, aby se nerozchechtal. Lhostejný poručík Grünlich s nelibostí uvažoval o neuspokojivém stavu svého kručícího žaludku a nenápadný poručík Šlajs starostlivě přemítal o neuspokojivém stavu okopů své roty. Technický poručík Kámen, jenž byl hulvát, si myslel: Polib už nám prdel, blboune!, zatímco proviantní poručík Tylš se v duchu modlil, aby si majorek nevzpomněl, že v půl páté měli přivést snídani, a aby se nezeptal, kde s tou snídaní jsou, protože on to neví.

Konečně major Borovička doprcal a vyzval shromážděné, aby ho následovali. Hodina há, přesunutá na neurčito, slibovala pro nadcházející útok plné denní světlo a dobrou viditelnost na všechny chyby a omyly, jichž se vojáci Sedmého tankového praporu při té příležitosti ještě dopustí. Skupinka důstojníků vytvořila za majorkem ocas a dala se do pohybu. Ranním šerem třeskla salva kovových úderů, jak se zaklapovaly příklopy, jimiž se osádky tanků nedobytně izolovaly od světa, ve kterém momentálně zuřil Malinkatý d'ábel.

* * *

Suita došla k prvnímu tanku. Stál v mělkém dolíku, kolem hliněná zahrádečka, jako když děti stavějí hráze po dešti, a sem tam chomáček trávy na pancíři.

„Čí je to vozidlo?“ zamečel majorek.

Jeden z velitelů rot, nenápadný poručík Šlajs, srazil paty, vypjal prsa a zazpíval:

„Mé roty. První roty Sedmého tankového praporu. Velitel roty, poručík Šlajs!“

Major ho propíchl pohledem.

„Kontroloval jste stav okopových prací?“

„Ano, soudruhu majore.“

V Dáblově tváři se nehnul ani sval.

„Ověřil jste si dokonalost zamaskování?“

„Ano, soudruhu majore.“ Do poručíkových slov se vkradl smutek.

Major přešel očima výsledky obou zmíněných prací. Celá skupinka následovala jeho příkladu. Bylo zřejmé, že poručík Šlajs má velmi mírná měřítka.

Kapitán Matka se pokusil uplatnit svoji autoritu.

„Soudruhu poručíku,“ rozzuřil se, „tomuhle říkáte --“